

ความปลอดภัยในการทำงาน

เสรี เพิ่มชาติ¹

ความปลอดภัยในการทำงาน หมายถึง ความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยที่ดีในการทำงานของผู้ประกอบอาชีพในสาขาต่างๆ มาจากภาษาอังกฤษที่ว่า "Occupational Safety and Health" ซึ่งหมายถึง ผู้ประกอบอาชีพในสถานที่ทำงานต่างๆ รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบโดยตรงทุกคน หากเกิดความไม่ปลอดภัยในสถานที่ทำงานนั้น



อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ได้มีการใช้คำพูดเพิ่มเติมจากที่กล่าวมาข้างต้นคือ "Working Conditions and Environment" ซึ่งมีความหมายว่า สภาพการทำงานและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน โดยเจตนาให้หมายถึง ขั้นตอนกระบวนการทำงาน (Working Conditions) ความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยที่ดีในการทำงาน (Occupational Safety and Health) และสภาพแวดล้อมของการทำงาน (Environment) ทั้งนี้

เพื่อให้การดูแลคุ้มครองผู้ประกอบอาชีพในสาขาต่างๆ ได้ครอบคลุมกว้างขวางยิ่งขึ้นกว่าเดิม เพื่อผลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม จิตใจ และสุขภาพอนามัยที่ดีของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เพราะว่าจากสถิติการเกิดเหตุการณ์ที่ไม่ปลอดภัย ในสถานที่ปฏิบัติงานต่างๆ ในปัจจุบันมักมีสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมของการทำงานเพิ่มขึ้น เช่น ดึกดื่น ไฟฟ้าลัดวงจร ไฟฟ้าดูด แก๊สพิษรั่ว ระบบกำเนิดไอน้ำรั่วระเบิด การระบายอากาศไม่ดี มลพิษทางอากาศที่มาจากเครื่องปรับอากาศ ความร้อนในที่ทำงานสูง แสงสว่างไม่เพียงพอ ฯลฯ

ในการดูแลผู้ปฏิบัติงานในสาขาต่างๆ ทั้งสวัสดิการความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยนั้น นับเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบัน เพื่อป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ปฏิบัติงานได้รับการบาดเจ็บ พิการ หรือตาย จากอุบัติเหตุจากการทำงาน (Occupational Accidents) และนอกจากนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเสื่อมถอยของสุขภาพจนทำให้เกิดโรคหรือความเจ็บป่วยจากการทำงาน หรือที่เรียกว่า "โรคที่เกิดจากการทำงาน (Occupational Disease)"

อุบัติเหตุจากการทำงาน หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ ไม่ได้คาดคิด และไม่ได้มีมาตรการ หรือแผนการควบคุมไว้ก่อน ในสถานที่ทำงาน แล้วมีผลทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดการบาดเจ็บ พิการ หรือถึงขั้นเสียชีวิต และอาจทำให้ทรัพย์สินเสียหาย

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีไฟฟ้า คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

โรคที่เกิดจากการทำงาน หรือบางครั้งเรียกว่า โรคที่เกิดจากการประกอบอาชีพ หรือโรคอันเกิดขึ้นเกี่ยวเนื่องกับการทำงานในสาขาวิชาชีพนั้นๆ หมายถึง เหตุการณ์ใดก็ตามที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ใช้แรงงาน เกิดการเจ็บป่วยที่พิสูจน์แล้วว่ามีผลมาจากการทำงานในสาขาวิชาชีพนั้นๆ หรือภายในสถานที่แห่งนั้น

ความสูญเสียจากการประสบอันตราย

หากหน่วยงานหรือสถานที่ทำงานใดๆ ไม่สนใจหรือปล่อยให้สภาวะของการทำงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงานไม่ปลอดภัย หรือมีความเสี่ยงสูง จนทำให้เกิดอันตรายหรืออาจถึงขั้นอุบัติเหตุ และมักเกิดความสูญเสีย และความเสียหายได้

การสูญเสีย ได้แก่

- 1) การสูญเสียเวลาของผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ
- 2) การสูญเสียเวลาของบุคคลอื่นๆ ที่ไม่ได้รับ

บาดเจ็บ แต่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้นำผู้บาดเจ็บส่งโรงพยาบาล ผู้ที่อยากรู้อยากเห็น ญาติพี่น้อง เป็นต้น

3) การสูญเสียเวลาของหัวหน้างาน หรือหัวหน้าผู้ควบคุมงาน และผู้จัดการในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ การสอบสวนหาสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ การจัดหาผู้ปฏิบัติงานแทน การคัดเลือกคนใหม่ การฝึกอบรมพนักงานใหม่ การจัดทำรายงานอุบัติเหตุ เป็นต้น

4) การสูญเสียเวลาในการทำงาน อันเนื่องมาจากการให้การรักษาของผู้ให้การรักษา และเจ้าหน้าที่

- 5) การสูญเสียรายได้หรือผลกำไร

ความเสียหาย ได้แก่

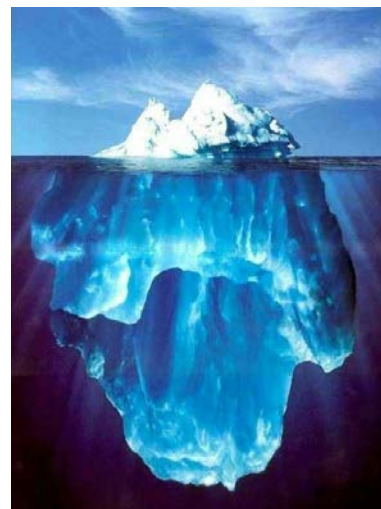
- 1) ค่าเสียหายเนื่องจากเครื่องมือชำรุด หรือทรัพย์สินเกิดการเสียหาย

2) ค่าเสียหายที่ต้องทำให้กระบวนการปฏิบัติงานหยุดชะงัก เช่น ระบบไปป์ไลน์เกิดการระเบิดจนชำรุดเสียหาย ไม่สามารถจ่ายก๊าซไปยังจุดต่างๆ ได้ หรือทำให้หม้อแปลงไฟฟ้าเกิดการระเบิด จนทำให้ไม่มีไฟฟ้าใช้งาน เป็นต้น

- 3) ค่าใช้จ่ายในเรื่องของเงินชดเชย หรือเงินสวัสดิการต่างๆ ที่ต้องจ่าย

- 4) การเสียขวัญจากเหตุการณ์นั้นๆ

- 5) การเสียชื่อเสียงของสถานที่ทำงาน



ปัจจัยที่ทำให้เกิดอันตรายจากการทำงาน

ปัจจัย หรือปัจจัยเอื้อ หรือส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประสบหรือเกิดอันตรายจากการทำงาน มีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ส่วนคือ คนหรือผู้ปฏิบัติงาน และสิ่งแวดล้อมในที่ทำงาน

คนหรือผู้ปฏิบัติงาน หมายถึง ทุกคนที่อยู่ในสถานที่ทำงาน ซึ่งอันตรายที่จะเกิดขึ้นคือ ภัยจากการทำงานหรือประกอบอาชีพนั้นๆ ซึ่งอาจเนื่องมาจากการขาดประสบการณ์ ขาดความรู้ความเข้าใจในงานที่ทำ มีทัศนคติและจิตสำนึกที่ไม่ปลอดภัย ไม่มีมาตรการป้องกันตนเองอย่างเหมาะสม รู้เท่าไม่ถึงการณ์ จำใจทำ ถูกมอบหมายให้ทำโดยไม่เต็มใจ ประมาท เป็นต้น

สิ่งแวดล้อมในการทำงาน ปัจจุบันถือเป็นปัจจัยที่สำคัญ ถึงแม้เราจะพัฒนาคนไปอย่างไร แต่ถ้าต้องกลับมาปฏิบัติงานอยู่ในที่ซึ่งมีสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เช่น สถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ อากาศ แสงสว่าง ความร้อน เชื้อโรคที่แพร่กระจาย สัตว์ต่างๆ อาจรวมไปถึงเพื่อนร่วมงาน ความจำเจซ้ำซากของงาน การเร่งรัดงาน ค่าตอบแทน เวลาการทำงานที่ยาวนานไป เป็นต้น ซึ่งนับว่าปัจจัยต่างๆ เหล่านี้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำพาให้เกิด หรือประสบกับอันตรายแทบทั้งสิ้น หากเราจะจำแนกสิ่งแวดล้อมในการทำงานออกเป็นกลุ่ม นักวิชาการด้านนี้ได้แยกออกได้เป็น 4 กลุ่มคือ



1. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สภาพของสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวผู้ปฏิบัติงานภายในสถานที่ทำงาน เช่น เครื่องมือ อุปกรณ์ อากาศ แสงสว่าง ความร้อน การสั่นสะเทือน ความเย็น รัศมี เสียงดัง และบริเวณสถานที่ขณะทำงาน

2. สิ่งแวดล้อมทางเคมี หมายถึง สารเคมีต่างๆ ที่ต้องสัมผัส หรือใช้เป็นวัตถุดิบ หรือได้ผสมขึ้นมา เพื่อใช้ในการทำงาน หรืออื่นๆ โดยทั่วไปมักจะอยู่ในรูปของก๊าซ ไอรระเหย ฝุ่น พุ่ม ควัน ละออง หรือเป็นของเหลว เช่น สารตัวทำละลาย กรด และด่าง เป็นต้น

3. สิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ หมายถึง ทั้งที่มีชีวิต (ไวรัส แบคทีเรีย เชื้อรา พยาธิ และสัตว์ร้ายต่างๆ) และไม่มีชีวิต (ละอองฝุ่น ฝุ่นฝ้าย ฝุ่นไม้ ซากพืชต่างๆ) เป็นต้น

4. สิ่งแวดล้อมทางจิตวิทยาสังคมและเศรษฐกิจในการทำงาน ได้แก่ งานที่ต้องเร่งเพื่อให้ทันกับเวลา ภาวะของคนที่ต้องย้ายสถานที่ทำงาน การถูกโยกย้ายโดยไม่เป็นธรรม การถูกกลั่นแกล้ง การถูกลดทอนอำนาจโดยไม่เป็นธรรม การอยู่ร่วมกับเพื่อนร่วมงานที่แปลกหน้า ค่าจ้างแรงงานไม่เหมาะสม ไม่มีสัมพันธภาพกันระหว่างบุคคลในสถานที่ทำงาน งานที่ไม่เหมาะสมกับร่างกาย และจิตใจ เป็นต้น

การเกิดอุบัติเหตุ

ลักษณะของการเกิดอุบัติเหตุ ความรุนแรงของการเจ็บป่วย บาดเจ็บ หรือพิการ จะมากน้อยเพียงใดไม่จำเป็นต้องว่าทำงานในสาขาไหน บางสิ่งบางอย่างที่ว่าไม่น่าเกิดอันตราย หรือถึงแม้จะเกิด แต่หากเรานึกว่าไม่รุนแรง ยิ่งร้ายกว่านั้นบางคนคิดไปว่าถึงเกิดก็ไม่ถึงเรา ความคิดเหล่านี้นับว่าเป็นอันตรายเสียยิ่งกว่า เพราะนั่นหมายความว่า ยินยอมที่จะให้เกิดอันตราย ดังนั้นขอให้ทุกคนจงตระหนักว่า หากปล่อยประละเลย ไม่เอาใจใส่ถึงอันตรายที่จะเกิด คงมีสักวันที่จะได้เห็นอันตรายเกิดขึ้น การเกิดอุบัติเหตุจากการประกอบอาชีพ หรือจากการทำงาน โดยทั่วไปแล้วจะมีสาเหตุมาก่อนเสมอ อาจเกิดจากความผิดพลาดของการจัดการ สภาพทางด้านร่างกายและจิตใจของผู้ปฏิบัติงานในขณะนั้น ไม่เหมาะสม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะเป็นตัวก่อสาเหตุโดยตรงของการปฏิบัติงานที่ไม่ปลอดภัย ตลอดจนสภาพที่ไม่ปลอดภัย เช่น ลืมขั้นตอนการทำงานของเครื่องที่ถูกต้องจนทำให้เกิดการลุกลามไหม้และระเบิดตามมา การลื่นหกล้ม การถูกเข็มตำ และผลเหล่านี้ทำให้เกิดการบาดเจ็บหกล้ม พิการ หรืออาจเสียชีวิต ทรัพย์สินเสียหาย อันส่งผลให้การทำงานหยุดชะงัก



สาเหตุของอุบัติเหตุ โดยทั่วไปแบ่งได้ 2 ส่วนคือ

1. สาเหตุนำของการเกิดอุบัติเหตุ

1.1 เกิดจากความผิดพลาดของการบริหารจัดการความเสี่ยง เช่น

- 1.1.1 ไม่มีการสอนหรือการอบรมเกี่ยวกับด้านความปลอดภัย
- 1.1.2 ไม่มีมาตรการข้อกำหนดให้ปฏิบัติตามกฎความปลอดภัย
- 1.1.3 ไม่มีการวางแผนและเตรียมงานด้านความปลอดภัยไว้
- 1.1.4 ไม่มีการแก้ไขจุดที่อันตรายล่อแหลมในสถานที่ปฏิบัติงาน
- 1.1.5 ไม่มีการจัดหาอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยให้ ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญ เป็นต้น

1.2 เกิดจากสภาวะทางด้านจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน เช่น ขาดความระมัดระวัง ขาดความตั้งอกตั้งใจ มีทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง อารมณ์อ่อนไหวง่ายและซีโมโห หวาดกลัว ขวัญอ่อน ตกใจง่าย สมองมีปฏิริยาในการสั่งงานซ้ำ เป็นต้น

1.3 เกิดจากสภาพของร่างกายไม่เหมาะสม เช่น อ่อนเพลีย หนาวเกินไป สายตาไม่ดี ร่างกายไม่เหมาะสมกับงาน เป็นโรค ร่างกายพิการ เป็นต้น

2. สาเหตุโดยตรงของการเกิดอุบัติเหตุ

2.1 การปฏิบัติงานที่ไม่ปลอดภัย เป็นการกระทำที่ไม่ปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ในขณะที่กำลังทำงาน ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายได้ จากข้อมูลทางสถิติการเกิดอุบัติเหตุ พบว่า ส่วนใหญ่ของอุบัติเหตุเกิดจากสาเหตุดังต่อไปนี้

2.1.1 การใช้เครื่องมือโดยพลการโดยไม่ได้รับอนุญาต

2.1.2 การทำงานที่เร็วเกินไป เกินกำลังของเครื่องมือ

2.1.3 ทำการซ่อมเครื่องขณะกำลังใช้งาน

2.1.4 ถอดอุปกรณ์ความปลอดภัยออก

จากเครื่องโดยไม่มีเหตุอันควร ไม่สวมใส่อุปกรณ์ที่ป้องกันอันตราย

- 2.1.5 ไม่ใส่ใจต่อป้ายห้ามเตือนต่างๆ เล่นหยอกล้อกันขณะทำงาน ใช้เครื่องมือที่ชำรุด ใช้เครื่องมือไม่ถูกวิธี ประมาท เป็นต้น

2.1.6 ยืน นั่ง หรือใช้ท่าทางในการทำงานที่ไม่เหมาะสม

2.2 สภาพของงานที่ไม่ปลอดภัย เป็นสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัยที่อยู่รอบๆ ตัวในขณะที่ทำงาน ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดอันตรายได้เช่นกัน ได้แก่

2.2.1 ไม่มีการติดฝาครอบหรือเซฟการ์ดในส่วนที่เคลื่อนไหวที่เป็นอันตราย หรือเครื่องมือมีฝาครอบแต่ไม่เหมาะสม

2.2.2 บริเวณพื้นมีน้ำลื่น ขรุขระ สถานที่ทำงานสกปรก มีของใช้ที่ไม่เกี่ยวข้องวางเกะกะ มีกองวัสดุสูงเกินไป

2.2.3 แสงสว่างไม่เพียงพอ การระบายอากาศไม่ดีพอ อากาศภายในห้องทำงานร้อนเกินไป

2.2.4 ไม่มีระบบเตือนภัย หรือมีแต่ชำรุด

อ้างอิง

ศูนย์การแพทย์อินเตอร์เมด. (2555). สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2556. จาก

www.intermate.com/#module=enews&page=3

